

Viheralan käytännön toimijoiden kasvintuhoojariskien hallinta

Vuonna 2016 päättyneessä Viherriski-hankkeessa kävi selvästi ilmi, että viheralalla tietoisuus ja vastuullisuus kasvintuhoojariskeistä on puutteellista. Uuden kasvinterveyslain mukaan toimijoilla on huolellisuusvelvoite kasvinterveysriskien hallinnassa. Olemassa olevien omavalvontavelvoitteiden jalkauttamisessa laajaan toimijakenttään on suuria puutteita. Jotta tilanne saadaan korjattua, on tarpeen luoda järjestelmä, jolla kaikkien viheralan toimijoiden ulottuvilla ovat menetelmät, ohjeet ja informaatio keskeisistä kasvintuhoojista ja -terveysriskeistä.

Viherrakentamisessa käytettävä kasvimateriaali on keskeinen kohde parannettaessa kasvinterveysriskien hallintaa. Taimien kansainvälinen kauppa on hyvin vapaata ja runsasta. Käytännön ohjeistuksessa on painotettava tämän leviämisyälän riskien hallintaa. Taimia tulee Suomen markkinoille monia eri reittejä ja monien eri toimijatyhmien tuomana. Tässä hankkeessa keskitytään taimien ammattimaiseen kauppaan liittyvien tuotevirtojen hallintaan riskejä minimoimalla. Samaa tietopankkiaineistoa voidaan kuitenkin hyödyntää kuluttajien valistamisessa ja omatoimisen taimien maahantuontiin liittyvien riskien tiedostamisessa.

Viherrakentamisessa kasvintuhoojia kulkeutuu maahamme taimien lisäksi myös muiden tuotteiden mukana. Lähinnä riskiryhmään kuuluvat puiset pakkausmateriaalit joita käytetään viherrakentamisen tuotteissa, esimerkiksi kivitavarassa. Myös kasvialustat ja katteet ovat mahdollisia leviämisyäliä. Jotta tätä monitahoista kasvintuhoojapainetta voidaan ehkäistä tai edes pienentää, on viheralan toimijoiden käytössä oltava käytännön läheistä ohjeistoa ja tunnistusmateriaalia. Tarvitaan ohjeet, miten mahdollisessa riskitilanteessa pitää toimia ja mihin otetaan yhteyttä.

Viime vuosien uudet vaarallisten kasvintuhoojien esiintymät ovat konkretisoineet riskinhallinnan merkityksen myös viheralalla. Aasianrunkojäärä Vantaalla ja tulipolte Ahvenanmaalla ja päärynän taimilla mantereella ovat vakavimpia tapauksia.

Viheralan kasvintuhoojariskien konkretisoituminen voi aiheuttaa merkittäviä taloudellisia menetyksiä Suomen metsätaloudelle. Rahallisesti mitattuna metsätuhot ovat pahimmillaan monikymmenkertaisia verrattuna viheralueiden kasvituhoihin. Metsätalouden tulevaisuuden kannalta viheralan taimimateriaalin kasvintuhoojariskien hallinta on olennainen tekijä. Julkisilla viheralueilla suurimmat taloudelliset riskit ovat katupuilla.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Tämä hanke on suora jatke vuonna 2016 päättyneelle ViherRiski-hankkeelle, jonka esittämiin toimenpidesuositukseen tämä hanke-esitys perustuu. Kasvinsuojelun neuvottelukunnan ja kasvinsuojelun neuvottelukunnan alaisen työryhmän toimenpide-esitykset ovat keskeinen osa tämän hankkeen tavoitteita. Luken tervetäimiketju-hanke liittyy taimiaineiston terveyttä koskevilta osiltaan tähän hankkeeseen.

Tavoite

Viheralan kasvintuhoojariskien hallinta käytännön toimijatasolla –hankkeen keskeisin tavoite on kehittää ohjeistusta ja menetelmiä viheralan kasvintuhoojariskien hallintaan ja haittojen ehkäisyyn. Nämä voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: olemassa olevien riskien tunnistus, viherrakentamisen materiaalien puhtauden

varmistus ja tulevaisuudessa mahdollisten uhkaavien tuhojariskien ennakointi. Lisäksi sivustolla on ohjeet toimintatavoista mahdollisessa riskitilanteessa.

Konkreettinen tavoite on luoda Viherympäristöliiton uudistettaville nettisivuille laaja kokonaisuus, josta toimijat löytävät vaivattomasti tukimateriaalia tuhojariskien minimoimiseen ja hallintaan. Nettisivuilta viheralan ammattilaiset saavat kasvintuhoojien tunnistusapua. Lisäksi sivusto palvelee pikatiedotuskanavana uusien löydösten ilmetessä. Nopeassa tiedotuksessa on apuna Viherympäristöliiton laaja sähköpostiviestintä.

Tutkimusmenetelmät

Hankkeessa itsessään ei tehdä enää tieteellistä tutkimustyötä. Käytössä ovat toimivat viestinnän menetelmät, joilla saatetaan viherammattilaisten tietoon ajankohtainen ja olennainen tieto viheralan kasvinterveysriskeistä. Viestinnän pohjaksi hankkeen yhteistyöverkosto kokoaa olemassa olevan tiedon sekä kehittää ja valmistaa uutta aineistoa.

Valmistelu- ja kehitystyössä on hankkeen ajan mukana jo ViherRiski-hankkeessa muotoutunut yhteistyöverkosto, joka kykenee arvioimaan toteutettavien menetelmien ja käytäntöjen sopivuuden viheralan toimijoille. Verkosto on jo valmiiksi sisäistänyt kasvinterveysriskien vakavuuden ja niiden aiheuttamien taloudellisten tappioiden suuruuden.

Hankkeen toteuttajat ja työnjako

Hankkeen vastuullinen toteuttaja on Viherympäristöliitto. Se organisoii yhteistyöverkoston toiminnan, jolla varmistetaan käytännön toimijoiden mukanaolo ja niiden kokemuksen ja näkemyksen saattaminen nettisivujen toteutukseen. Yhteistyöverkostossa ovat mukana Viherympäristöliiton ohjauksessa Taimistoviljelijät ry, Evira, kaupungeista Espoo, Helsinki, Tampere ja Turku sekä yrityksistä Rudus Oy ja Flowerpecker.

Viherympäristöliitto hankkii ostopalveluna asiasisältöjen valmistelu- ja kehitystyön Puutarhaliitolta. Viherympäristöliitto palkkaa työntekijän rakentamaan nettisivujen teknisen toteutuksen ja graafisen ilmeen.

Hankkeessa toimitaan tiiviissä yhteistyössä Eviran kanssa ja tuetaan sen uutta valmentajan roolia. Viherympäristöliiton nettisivuille tulevaa tietopankkikokonaisuuden sisältöä koottaessa hyödynnetään jo olemassa olevaa aineistoa Eviran sivuilla ja samalla parannetaan sen löydettävyyttä. Lisäksi hanke tuottaa yhteistyössä Eviran kanssa runsaasti uutta aineistoa koko viheralan toimintaketjun avuksi.

Viherympäristöliiton sivuille rakennetaan keskeisten kasvintuhoojien tunnistamiseksi tietopankki.

Hankkeessa on mukana yhteistyötahoja viheralalta (kaupunkeja ja yrityksiä), joiden kanssa kehitetään ja testataan ohjeistusta viheralan kasvinterveysriskien hallintaan. Ohjeistojen testaus yhteistyökumppaneiden käytännön toiminnassa varmistaa niiden soveltuvuuden laajempaan käyttöön. Ensimmäiseksi keskitytään viherrakentamisen keskeisten tavaravirtojen hallintaan liittyviin työvaiheisiin

Aikataulu

Hanke aloitetaan vuonna 2017 heti, kun myönteinen rahoituspäätös on saatu. Aluksi kootaan viheralalle sopivaa aineistoa kasvinterveysriskien hallintaan yhteistyönä hankkeeseen osallistuvien tahojen kanssa. Yhteistyökumppaneiden kanssa testataan ohjeistoja ja saatavan palautteen ja kokemuksen perusteella niitä

kehitetään käyttäjäystävällisiksi. Kesän aikana aloitetaan Viherympäristöliiton nettisivuille rakennettavan erillisen tietopankin tekniset valmistelutyöt. Vuoden 2017 aikana toteutetaan hankkeesta kaksi kolmasosaa.

Vuoden 2018 aikana varataan hankkeelle puoli vuotta, jonka aikana kasvintuhoojariskien hallintaan liittyvät nettisivut viimeistellään teknisesti ja sisällöllisesti valmiiksi. Vuoden aikana jatketaan myös sisällön tuottamista sivuille. Hanke päättyy kesäkuun lopussa.

Tulosten julkaisu- ja hyödyntämissuunnitelma

Nettisivusto on tärkein ja vaativin julkaisukanava hankkeessa kootun aineiston jakelussa ja hyödyntämisessä viheralan toimijoiden keskuudessa.

Hankkeessa luodaan pikatiedotuskäytännöt Viherympäristöliittoon, jotta mahdollisten uusien kasvintuhoojien esiintymisistä ja toisaalta uusista epidemioista viestitetään nopeasti viheralan kentälle.

Lehtikirjoituksilla tehdään tunnetuksi hanketta ja nettisivujen aineistoa. Kirjoittelussa pääpaino on viher- ja puutarha-alan lehdissä.

Viheralan kasvinterveysriskit ja niiden hallinta otetaan osaksi Viherympäristöliiton omaa koulutusta sekä sen valvomaa ja hyväksymää koulutusta. Tällä varmistetaan hankkeen tulosten pitkäaikainen vaikutus.